

Marharyta Kavko

Gerundium ve španělštině a jeho překladové protějšky v češtině a ruštině

(posudek oponenta bakalářské práce)

Gerundium je klasickým tématem španělské lingvistiky a pozornost je mu často věnována i na pražské hispanistice (v relativně nedávné době se jím zabývaly dvě závěrečné práce). Autorka proto čelila problému, jak pojmut téma nově. Řešení našla v tom, že gerundium zkoumala v srovnávací mezijazykové perspektivě, a to nejen – jak bývá tradicí – ve srovnání s češtinou: přibrala si ještě třetí jazyk, ruštinu, což je v české hispanistice aspekt nový. Specifikace tématu ale nebyla jediným úskalím, byl tu ještě jazyk práce: autorka byla nucena volit mezi dvěma jazyky, které nejsou jejím rodným jazykem, češtinou a španělštinou, a zvolila si češtinu (je pravda, že případná volba španělštiny by vedla k nutnosti tlumočit obsah/strukturu českých a ruských vět, což by byla komplikace navíc). Vezmeme-li v úvahu, že čeština textu není autorčiným rodným jazykem, musíme její úroveň obdivovat, na druhou stranu je po přečtení několika vět jasné, že jde o češtinu nerodilého mluvčího, přece jen se objevují morfologické, syntaktické a lexikální nepřesnosti (pravopis, zejména interpunkci, nechávám stranou, pravopisných nepřesností najdeme více). Tyto nepřesnosti ale nikdy nezpůsobují nesrozumitelnost textu, to v žádném případě, proto se domnívám, že jejich množství je ještě přijatelné a že lze text v této formě akceptovat (ostatně autorku ctí, že v souladu se svým úvodním prohlášením práci opravdu vypracovala samostatně, bez pomoci druhých). Při celkovém hodnocení textu tedy k jazykové stránce přihlédnou, nepovažují ji ale za důvod k odmítnutí práce.

Práce se skládá ze čtyř kapitol. V úvodní autorka vysvětluje volbu tématu a cíle práce, v druhé, nazvané jednoduše *Teoretická část*, popisuje základní charakteristiky španělského gerundia a útvarů, které považuje za funkčně takřka ekvivalentní v češtině a ruštině, tedy přechodníky. Třetí kapitola s názvem *Praktická část* je jádrem práce a také nejvýznamnějším autorčiným přínosem. Obsahuje analýzu překladů španělských gerundií do češtiny a ruštiny, získaných z reálných španělských literárních textů a příslušných překladů. Čtvrtá kapitola shrnuje nejdůležitější závěry práce.

Ve svém hodnocení se budu zvláště zabývat teoretickou a praktickou částí.

Teoretická část vychází z nastudovaných zdrojů sekundární literatury – jedná se o několik zdrojů ke každému jazyku, ale v úhrnu početně splňují požadavky a jsou v daném oboru reprezentativní, tj. ve výkladu je traktována většina podstatných rysů zkoumaných forem. Autorka nezachází do podrobností, její přehled vlastností gerundia a přechodníků je spíše základní, ale text odráží – vezmeme-li v úvahu, že se jedná o bakalářskou práci – dostatečné pochopení tématu (pokud by téma mělo být zpracováno v úplnosti, bylo by třeba leccos dodat a doplnit). Jako východisko pro praktickou část je tato kapitola dostatečná.

Praktická část je založena na kvantitativně-kvalitativní analýze získaného materiálu. Způsob, jakým byl materiál získán, mi není zcela jasný. Chápu-li to správně, české protějšky byly získány standardní cestou za pomoci paralelního korpusu InterCorp. Ruské protějšky ale takto získat nelze, protože v korpusu bohužel ruské verze

španělských originálů nejsou – znamená to, že autorka musela příslušná místa vyhledat sama v „korpusu“ ruských překladů, které si sama našla? Je-li tomu tak, jde o neuvěřitelně pracnou záležitost, jež je hodna obdivu – budu rád, když autorka u obhajoby svůj postup okomentuje. Získaný materiál Marharyta Kavko následně analyzovala: zajímal ji nikoli „překladatelský“ rozbor překladů jednotlivých českých/ruských protějšků (proto ani nehodnotila „správnost“ takového překladu), nýbrž typologie protějšků. Vycházela přitom z typologie obsažené v knize *Románské jazyky ve světle paralelních korpusů* (mimochodem, citována by měla být přímo kapitola o gerundiu, protože zmiňovaná typologie je autorským dílem autorů této kapitoly). Tato typologie ji mj. umožňuje posoudit, do jaké míry jsou jako protějšek gerundia užívány ony „ekvivalentní“ prostředky, o kterých byla řeč, totiž přechodníky. Nejzajímavějším výsledkem analýzy je právě dobře doložený důkaz toho, že ruština se v tomto ohledu chová jinak než čeština. Kvalitativní analýza, totiž autorčin komentář kvantifikovaných výsledků, je dle mého soudu nejlepší částí práce: Marharyta Kavko dokládá velmi dobrou schopnost analýzy a vnímání rozdílů mezi jazyky. V této souvislosti oceňuji důležitý detail dokládající vstřícnost ke čtenáři, totiž transliteraci ruských textů, jež pochopitelně znamenala pro autorku práci navíc.

Shrnu-li to nejpodstatnější, mohu konstatovat, že jde o solidní práci, jejíž praktická část je hodnotnější než část teoretická, obě části ale splňují základní požadavky na bakalářskou práci. Je třeba velmi ocenit úsilí a energii vložené do přípravy textu (to se týká zejména získávání ruského jazykového materiálu) a také autorčinu intuitivní schopnost porovnávat jazyky.

O jazykové stránce práce jsem již mluvil: text (a také abstrakt) obsahuje řadu jazykových nepřesností, ty ale, vezmeme-li v úvahu, že je dílem nerodilého mluvčího češtiny, nepřesahují rozumnou mez.

V textu jsem nenalezl résumé.

Náměty k diskusi u obhajoby:

- Mohla by autorka podrobněji popsat svůj postup při získávání ruského jazykového materiálu (viz komentář výše)?
- Je při srovnávání jazyků systémový protějšek v druhém jazyce totéž co překlad?
- Co říká norma o adjektivním užití gerundia typu *ardiendo* (viz s. 11)?
- Co myslí španělská lingvistika „aspektuální“ povahou perifrází (s. 12)?

Při celkovém hodnocení práce je třeba vzít v úvahu všechny její aspekty, a ty nejsou zcela v souladu. Na jedné straně tu je spíše jen elementární výklad v teoretické části a především množství jazykových nedostatků, na straně druhé zdařilá praktická část, jež jednak odráží dobré vnímání rozdílů mezi jazyky, jednak je spojena s obtížným získáním jazykového materiálu.

Zvážím-li všechny tyto aspekty, celkově práci doporučuji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou *dobře*.

V Praze dne 16. 8. 2023

prof. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.